

"Hayat bir cidaldır, diye eblehâne hükmetmişler." cümlesini nasıl anlamalıyız?

Gıdalar midemizin yardımına, güneş gözümüzün imdadına koşup dururken, ayrıca hayatımız organlar ve duygular arasındaki çok hassas yardımlaşmanın bir neticesi olarak devam ederken hayatı mücadele saymak ahmakane bir hüküm olur.

"Demek şu meşhud saltanat-ı insâniyet ve terakkîyât-ı beşeriye ve kemâlât-ı medeniyet, celb ile değil, galebe ile değil, cidâl ile değil; ..."(Sözler)

Bir insân diğer bir kişinin hizmetinde çalışıyorsa bunun üç sebebi olabilir. Birincisi celbdir. Yani o kişi, ilmiyle yahut ma'nevî feyziyle o insânı kendine hayran bırakmış, o da bu büyük zâttan ma'nen faydalanmak için ona talebe yahut mürid olmuş ve hizmetine girmiştir.

İkinci şık galebedir. O kişi, servetiyle yahut makâmıyla diğerine üstünlük kazanmış, o da onun yanında memûr olarak yahut ücretli eleman olarak çalışmaya başlamış, böylece onun hizmetine girmiştir.

Üçüncü şık cidaldır. Bir harp olmuş, o harpte esir düşen bir insân, gâlib devletin hükmüne girmiş, onun verdiği vazifeleri mecburen yerine getirmeye başlamıştır.

Şimdi soralım kendi kendimize: Bu hayvânlar ve bitkiler bize niçin hizmet ediyorlar?

Bu suale yukarıdaki şıkların hiçbirisiyle cevap veremeyiz. Misal olarak, atları düşünelim. Bu hayvanlar insanın üstün yaratılışını düşünüp ona hayran olarak hizmetine girmiş değiller. Yine bu hayvânlar, insana ilim yahut kuvvet yönünden mağlup oldukları için hizmet ediyor değiller. Keza, insânlarla atlar arasında bir harp olmuş da insânlar gâlib gelerek atları esir almış da değiller.

Bu üç şık da geçersiz olduğundan hakikat şu şekilde karşımıza çıkıyor:

"...Belki ona, onun za'fı için teshîr edilmiş, onun aczi için ona muavenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsân edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş." (Sözler)

"Ona, onun za'fı için teshîr edilmiş," ifâdesinin en güzel misali Yâsîn Sûresinde geçer.

"Görmediler mi ki, biz onlar için, ellerimizin (kudretimizin) eseri olan hayvânlar yarattık da onlar bu hayvânlara sahip oluyorlar. Biz, o hayvânları (zelil kıldık) kendilerine boyun eğdirdik. Onlardan bir kısmı binekleridir, bir kısmını da

yerler.” (Yâsîn Sûresi, 71, 72)

Cenâb-ı Hak bu âyette, koyun, sığır, at gibi ehî hayvânları bizim için zelil kıldığını, bize boyun eğdirdiğini ve hizmetimize verdiğini beyân ediyor. Bir köyün bütün büyükbaş hayvânlarını bir çocuğun gütmesi, çayırlara götürüp otlatıp akşamleyin yine köye getirmesi o çocuk için bir izzet tecellisidir. Ancak, çocuğun bu izzeti, kendi güç ve kuvvetinden değil, o hayvânların zilletinden kaynaklanmakta, bunu da bizzât Cenâb-ı Hak icra etmektedir. Allah; Müzill (zillete düşüren) ve Muizz'dir (izzetli kılan). Hayvânları zelil, insânları aziz yapan ancak O'dur.